

Nicolae Bălcescu scria prof. univ. dr. Nichita Adăniloiaie în Societății de Științe din România publicată în 2009 a fost primul istoric român care a susținut în Monografia Magazin, istoric pentru Dacia, în 1845, necesitatea unei Societăți de istorie pentru istoria patriei. În secolul XIX au existat astfel de preocupări prin înființarea în 1881 în județul Mehedinți a Societății de istorie și arheologie din acest județ. Monografia menționată prezintă în ordine cronologică societățile înființate în spațiul românesc și statutele lor.

Societatea istorică dr. Iuliu Barasch înființată în 1886 nu este menționată. Următoarea societate de istorie este Societatea istorică din București, înființată în 1894, „pentru înaintarea studiilor istorice din țară și mai ales a studiilor istoriei patriei”. În secolul XIX mulți profesori și cărturari români credeau că viața culturală, științifică va contribui foarte mult la emanciparea românilor din întregul spațiu locuit de aceștia și îndeosebi din Regat. În spațiul românesc activau personalități din diferite zone etnice, evrei, greci, machedoni, maghiari, germani, contribuția acestora la dezvoltarea culturii române fiind evident, menționată de mediile academice ale vremii, presa românească și străină, enciclopedii și dicționare, personalități ale vieții culturale și politice.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

Independența prin Cultură

La 2 iunie 1886 a luat ființă la București printr-o modestă întrunire la dl. Isac D. Bally, Societatea Istorică Iuliu Barasch. Un grup de evrei români format din 10 persoane: M. Schwarzfeld , I. D. Bally, L. Cassavan, I. Weissberg, Iacob Psantir, H. Bidjarano, dr. M. Taubes, C. Grisian, I. Săineanu, A. Turcu s-au întrunit la dl. Bally unde s-au votat statutele societății formate din membrii activi „răspândiți peste toată țara”, au ales Comitetul societății și s-a stabilit scopul „curat științific” al cercetărilor și activității desfășurate. „Societatea noastră înființată doar în vederea unui scop științific, partea politică a chestiunii trebuie să dispară cu totul din cercul investigațiilor ei” se specifica în primul proces verbal al primei ședințe a societății din 31 ianuarie 1887.

Comitetul dirigent pe anul 1886 menționa primul număr al Analelor Societății Istorice Iuliu Barasch, publicat în 1887 a fost format din M. Taubes, dr. președinte, vice-președinte L. Săineanu, licențiat în litere și filozofie, secretar I. M Schwarzfeld, Secretar II L. Cassavan, bibliotecar I. Bradjareanu, casier, I. D. Bally, consilier Iacob Psanter. Scrisorile și comunicările, precizau Analele, vor fi primite în strada Labirint nr. 23 iar pentru bani în str. Israilită nr. 11. La 31 ianuarie 1887 orele 8:30, a avut loc Adunarea Generală a Societății în sala Baraseum sub președinția dr. M. Taubes „asistat de întreg comitetul de aproape unanimitatea membrilor activi din capitală, o mare parte din membrii titulari și de un public numeros din Doamne și Domni”.

Prima ședință a cuprins: a. Alocuțiunea președintelui Societății Istorice Iuliu Barasch, dr. M. Taubes; b. Raportul privind activitatea din 22 iunie 1886, data înființării și până la 31 ianuarie 1887

prezentat de prim-secretarul societății, M. Schwarzfeld; c. Alocuțiunea d-lui Iacob Psantir; d. Raportul d-lui casier I. D. Bally; Ideea fondării societății spune președintele dr. M. Taubes a fost a lui M. Schwarzfeld prim secretar al societății.

La data deschiderii primei Adunări generale, în ianuarie 1887, societatea număra 85 de membri „între care relevez cu plăcere un creștin”. Dr. M. Taubes citează dintre membri pe: E. Schwarzfeld, Aba Abraham din Roman, A. D. Birnberg din Bacău, W. Schwarzfeld din Iași, Rabinul A. Schor din București, Rabinul A. Cassavan din Râmnicu-Sărat, I. Sapira din Ploiești, S. I. Rosanis din Rusciuc, D. I. Psantir, primul cronicar al evreilor români. În ceea ce privește numele societății spunea în discursul său președintele societății: „într-adevăr, el nu este numele unui mare istoric dar e al unui mare bărbat de știință, al unui eminent scriitor român, care și-a câștigat meritele prin serviciile aduse țării și iudaismului român și care cel întâi a purtat interes trecutului evreilor din țară și a scris prețioase studii istoricoculturale cu privire la ei”.

„Numele de Iuliu Barasch ce-l poartă societatea - concluziona Președintele Societății - este un omagiu adus memoriei sale, scumpă tuturor inimilor Române și Israelite, este pentru a menține vie amintirea acestui ilustru bărbat, care a binemeritat pentru jertfele aduse pe altarul patriei, umanității și al științei”. Cititorul revistei noastre se poate întreba despre personalitatea lui Iuliu Barasch. Pentru a lămurii acest aspect menționăm câteva studii despre acesta. În primul rând trebuie amintite cărțile ce s-au scris despre această personalitate, Iuliu Barasch.

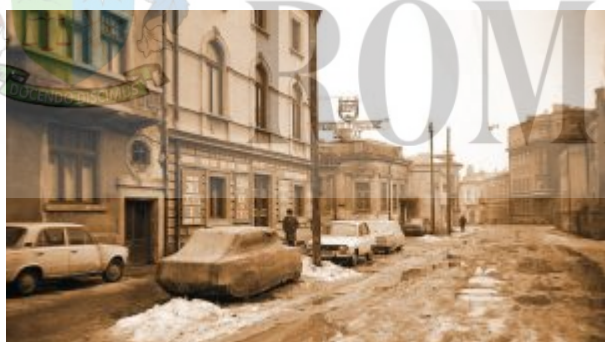
Raportul privind activitatea Societății Istorice Iuliu Barasch din perioada 22 iunie 1886 - 31 ianuarie 1887 cuprindea: introducere, I. Vechimea evreilor în Moldova și Valachia; II. Limbă, port, obiceiuri, cultură, rol și îndeletniciri; III. Regimul legilor și al obiceiurilor; IV. Restriștele; V. Cuvânt fidel. Opera Societății Istorice Iuliu Barasch se baza pe izvoare scrise, rămășițe arheologice, tradiții, „momente literare datorate spiritelor luminate ale națiunii”, producțiile și observațiile „imaginațiunii populare care circulă din gură în gură”. În cercetarea istoriei evreilor din România și a istoriei românilor doctrina societății avea în vedere documentele și actele oficiale.

„Cu cât izvoarele sunt mai multiple, mai variate și mai contemporane cu atât ele, cernute prin sita criticii, ne pot servi mai cu temei la lucrarea istorică întreprinsă”. Verificarea autenticității pe baza gradului de credință „ce merită fiecare act și pasaj, mai ales acele cu un caracter privat, cum și faptele povestite de cronicari, călători sau orice soi de cărturari”. De asemenea acordă importanță Consultațiilor rabinice, procese verbale care exprimă fapte ce sunt din punct de vedere legalo-religios autentice „nicidecum trase la bănuială și oglindesc viața socială fără voie”. Aceste consultații rabinice prezintă „ocupațiile cu care se îndeletniceau evreii în acele vremuri, legăturile lor cu românii, modul lor de viață, relațiunile sociale și comerciale ale evreilor de aici și din alte țări vecine cu Țările Române”. „Nu mai puțin se pot considera ca acte și izvoare prețioase pentru istoria Națională a Românilor, prin notițele ce o privesc, prin obiceiul locurilor ce o relevă”.

Societatea acordă atenția cuvenită izvoarelor ebraice considerând pe bază de documente istoria evreilor din Principate ca parte a istoriei acestei țări. Izvoarele arheologice, și îndeosebi cimitirele prezentau personalități cu inscripții, sculpturi, diverse semne simbolice, care reprezintă momente din conviețuirea pașnică cu românii. Materialul tradițional, considerau doctrinarii societății trebuia să fie „situat pe planul al II-lea” în cercetarea istoriei fiind considerat „ca indicațiuni probabile”, dar are un rol în completarea faptelor și stabilirea adevărului istoric.

Acest material tradițional, conchidea autorul raportului, M. Schwarzfeld trebuie apărat „de pierderi totale prin stingerea generațiilor trecute, martoră atâtor fape și știutoarea atâtor întâmplări”. Folclorul sau literatura populară este „cheia caracterului aceluia popor al cărui patrimoniu este”. Despre istoria evreilor în Principate. În acest sens menționează pe Iacob Psantir „membrul nostru activ” care a realizat două volume în graiul popular evreiesc cu fapte și indicații prețioase din cimitire, cercetării izvoarelor scrise, prin adunarea tradițiilor orale. Al doilea cercetător menționat în Darea de seamă amintită este E. Schwarzfeld prin editarea publicației săptămânale „Revista israelită”, la Iași în 1874, unde a publicat hrisoave, anaforale și acte referitoare la evreii din România, „sub trecutele domnii”.

Documente, scrieri istorice, opera de călători sunt publicate de acesta în revista „Fraternitatea” între 1882-1885. De asemenea vorbitorul menționează pe evreii care au descris și scris despre comunitățile evreiești din diferite localități ale țării: Osias Kohl, despre comunitatea evreiască din Nămolosa, județul Putna, Josef Kaufmann despre evreii din Piatra Neamț, S. I. Rosanis despre comunitatea din Măcin, Aurelian Turcu, despre comunitatea din Târgoviște. Sunt relevate studiile lui E. Schwarzfeld, Despre evreii din Zavera 1821-1824, Un evreu în scaunul Moldovei la 1591, Așezămintele evreiești din secolul XVIII și jumătatea secolului XIX, Masacrul evreilor sub Mihai Viteazul și Aron Vodă al Moldovei. Sunt menționate scrierile dr. Barasch din anii 1841-1846, Itinerar în Cracovia, Galiția, Bucovina, Moldova și Muntenia 1841-1842 publicat în Al. Ztg. Judenthums, traduse și publicate în românește în 1894 de E. Schwarzfeld și o schiță istorico-culturală publicată în Anuarul Wertheimer din Viena, în 1854.

Este menționat B.P. Hasdeu cu lucrarea Istoria toleranței religioase a românilor, lucrarea lui Isodore Loeb, din Paris, membru de onoare al Societății cu cartea Situația israeliților din Turcia, Serbia și România în anii 1866-1877. Iuliu Barasch (n.17 iulie 1815, Broli, Galiția - d. 31 martie, 1863, București) era poreclit Moses Mendelssohn al României, evreu maskil din Galiția, Ucraina, a fost un renumit medic, profesor, pedagog, ziarist, animator al culturii și științei românești, s-a remarcat ca

unul din cei mai activi popularizatori ai științei din România din prima jumătate a secolului XIX.

Iuliu Barasch a studiat medicina la Berlin și la Leipzig. În 1841, la Berlin, a primit titlul de doctor în medicină și chirurgie susținând teza de doctorat *Sinopsis impetiginum* sau *Conspectus omnium morborum cutis chronicorum*, aflată și în colecțiile Bibliotecii Academiei (I411555). A fost medic al carantinei de la Călărași, între anii 1843-1847, iar mai apoi al județului Dolj, între anii 1847-1851. Între 1851-1858 în București a exercitat profesiunea de medic și profesor de istorie naturală la Colegiul Sf. Sava, la Școala de Agricultură și la Școala militară. Între anii 1856-1863 a activat la Școala națională de medicină și farmacie din București. În 1858 a inițiat și organizat primul spital de copii din București. În 1856 a fondat revista *Isis* sau *Natura* (din 1862 - *Natura*), tipărită în primul an al apariției sale la Tipografia națională Romanov.

Înmormântat în cimitirul evreiesc din strada Sevastopol, cimitir desființat de Ion Antonescu, mormântul a fost mutat în cimitirul Filantropia, astăzi mormântul fiind pe lista monumentelor istorice din București. Aprecieră contemporanilor din timpul vieții s-a materializat prin înființarea Societății Istorice Iuliu Barasch în 1886, omagierea acestuia în *Analele Societății Istorice Iuliu Barasch*, sau a monografiei lui Moses Schwarzfild, *Dr. Iuliu Barasch (1815 - 1863): omul, opera, bucăți alese din operele sale*, Editura Cercului „Libertatea”, București, 1919; În istoria publicată recent amintim: Angela și Iorgu Petrescu: *Dr. Iuliu Barasch (1815-1863), primul profesor de științele naturii în Țara Românească?*. În: *Studii și comunicări/DIS*, Volum 8, Cluj-Napoca 2015. p. 251-256; Lidia Trausan-Matu, *Istoria a două gazete din Valahia la mijlocul veacului al XIX-lea: „Isis sau Natura” și „Israelitul Român”*, în Gheorghe-Ilie Fârte, Daniel-Rareș Obadă (eds.), *190 de ani de presă în spațiul de limbă română (1829-2019)*, Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2020.

Prof.univ.dr. Ștefan Păun